

تأثیر اقتصاد سیاه بر میزان احساس امنیت در شهرها

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۵/۷/۷ | تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۵/۸/۲۵

شروین حداد

دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات (مسئول مکاتبات) *sch3rvin@gmail.com*

بیژن صفوی

استادیار دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات *bijan.safavi@gmail.com*

حمیدرضا آدابی

استادیار دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال *hr.adabi@yahoo.com*

چکیده

مقدمه و هدف پژوهش: اقتصاد سیاه (پنهان) به مجموعه‌ای از فعالیت‌ها و مبادلات اقتصادی گفته می‌شود که ممکن است قانونی یا غیرقانونی باشند، اما اندازه‌گیری و گزارش نمی‌شوند. تاکنون مطالعات نسبتاً زیادی در زمینه‌ی برآورد حجم اقتصاد سیاه در جهان و ایران انجام شده است که نشان‌دهنده‌ی روند افزایشی حجم اقتصاد سیاه در بسیاری از کشورهای جهان و بالاخص در ایران می‌باشند. اما پژوهشی که تبیین‌کننده‌ی تأثیر اقتصاد سیاه بر احساس امنیت اخلاقی در شهروندان باشد یافت نگردید. با توجه به روند افزایشی حجم اقتصاد سیاه بایسته است که تأثیر این پدیده بر روی احساس امنیت اخلاقی مردم سنجیده شود، زیرا که شهروندان در شهر زندگی می‌کنند و اقتصاد سیاه هم عموماً در شهرها رخ می‌دهد.

روش پژوهش: جامعه‌ی آماری پژوهش حاضر کلیه‌ی شهروندان منطقه‌ی ۵ تهران که حجمی برابر با ۷۹۳۷۵۰ دارند، انتخاب گردید. و برای حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران حجمی برابر با ۳۸۳،۹۷ محاسبه گردید که برای جلوگیری از خطای احتمالی و در نظر گرفتن مقداری نرخ بازگشت پرسشنامه، تعداد ۴۰۰ پرسشنامه پخش شد. برای انجام پژوهش حاضر ابتدا شاخص‌ها و گویه‌های مناسب برای متغیرهای اقتصاد سیاه و احساس امنیت اخلاقی در نظر گرفته شد و پرسشنامه‌ی مذکور بعد از جمع‌آوری داده‌ها، روایی و پایایی مناسبی را نشان داد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها هم از آمار توصیفی (شامل فراوانی، درصد و میانگین داده‌ها) و هم از آمار استنباطی استفاده گردید. برای آمار استنباطی پس از آزمون کولموگروف اسمیرنوف که نرمال بودن داده‌ها را نشان داد، از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده گردید. قابل ذکر است کلیه‌ی تجزیه و تحلیل‌ها در نرم افزار تحلیل آماری **SPSS** صورت پذیرفت.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که اقتصاد سیاه باعث مطلوبیت احساس امنیت در شهرها نمی‌شود.

نتیجه‌گیری: پس بایسته است نسبت به کاهش حجم اقتصاد سیاه مبادرت شود.

واژگان کلیدی: اقتصاد سیاه، احساس امنیت اخلاقی، شهرها، اقتصاد سایه، اقتصاد غیررسمی

مقدمه

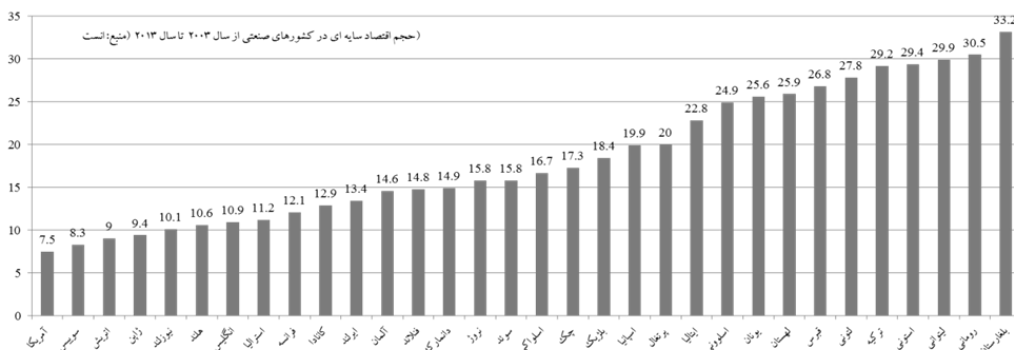
انسان برای رفع نیازهای خود چاره‌ای جز زندگی اجتماعی نداشت، اما زمانی که یک اجتماع تشکیل می‌شود مشکلات اقتصادی، اجتماعی، امنیتی و ... نیز بوجود می‌آید.

تأمین احساس امنیت اجتماعی تنها با شناخت رفتارهایی صورت می‌گیرد که به افزایش یا کاهش امنیت در سطح «اجتماع» منجر می‌گردد. برخی از این رفتارها ممکن است در یک اجتماع احساس ناامنی و هراس را پدید آورده و مانع از توسعه‌ی روانی جامعه گردند. چنان که به نظر میرسد جامعه‌ی مورد بررسی ما، با چنین وضعیتی مواجه شده است. احساس امنیت اجتماعی، از موقعیت و جایگاه برجسته‌ای در برنامه‌ریزی‌های کشوری برخوردار است که دست‌یابی و پایدارسازی آن نیازمند مقدمات و زمینه‌های پیچیده‌ای بوده و آسیب‌پذیری یا زوال آن نیز، معلول زمینه‌ها و عوامل متفاوتی است (نبوی و همکاران، ۱۳۸۹).

امنیت از دیرباز ذهن بشر را درگیر خود کرده است. اما احساس امنیت نسبت به امنیت مفهومی جدیدتر می‌باشد و لزوم تحقیقات بیشتری را در این زمینه می‌طلبد. اما این که رابطه‌ی بین احساس امنیت و متغیرها و مفهومی‌های دیگر (در این تحقیق اقتصاد سیاه) را کشف کنیم به ما این کمک را می‌کند تا بتوانیم با اتخاذ تصمیماتی احساس امنیت را در شهروندان افزایش دهیم و با این کار به جامعه‌ای بهتر دست یابیم. بنابراین در این پژوهش تمرکز ما بر روی تأثیر اقتصاد سیاه بر میزان احساس امنیت اخلاقی خواهد بود و فرضیه‌ی تحقیق را به صورت «اقتصاد سیاه باعث مطلوبیت احساس امنیت اخلاقی در شهرها می‌شود.» تنظیم می‌نماییم.

بیان مسأله

احساس به معنای درک چیزی است با یکی از حواس‌ها و امنیت به معنای بی‌خوفی و بی‌بیمی است. احساس امنیت، تلقی انسان‌ها از وضعیتی است که در آن تصور می‌شود تهدیدی متوجه جان، مال و ارزش‌های آنها نیست و یا حداقل اگر هم چنین تهدیدی وجود دارد، قابل کنترل است. احساس امنیت بُعد ذهنی امنیت تلقی می‌شود. عواملی که باعث شکل‌گیری ناامنی می‌شوند، الزاماً همان‌هایی نیستند که به نگرانی و احساس ناامنی می‌انجامند و این عوامل همپوشانی کامل ندارند. صاحب نظران مفهوم احساس امنیت را همانند مفهوم امنیت متعدد و متفاوت بیان کرده‌اند. لینک موضوع مورد توجه اش، امنیت وجودی یا امنیت هستی شناختی است. امنیت وجودی یکی از صورت‌های مهم احساس امنیت به معنای وسیع آن است. امنیت وجودی نشان از یک نیاز فردی و نیاز به اطمینان از تداوم هویت خود، دوام محیط‌های اجتماعی و مادی اطراف خود را دارد. به نظر او امنیت وجودی سبب احساس امنیت و نبود آن باعث عدم احساس امنیت می‌گردد. گیدنز امنیت وجودی را اطمینان به تداوم شخصیت خود و نیز هویت و دوام محیط‌های اجتماعی و مادی کنش می‌داند، تا جایی که فقدان این امنیت باعث حساس شدن و شکننده شدن فرد از لحاظ عاطفی می‌شود. هورنای معتقد است که احساس امنیت به معنی نداشتن اضطراب است که بر اثر رفع نیازهای افراد انجام می‌شود و اضطراب بنیادی که ناشی از عدم ارضای نیازهاست سبب ناامنی و عدم احساس امنیت می‌شود. مازلو احساس امنیت را یکی از نیازهای ثانوی یا ذهنی، روحی و فکری انسان تلقی نموده است (کلاهیجان، ۱۳۸۴).

شکل ۱ - حجم اقتصاد سایه‌ای در کشورهای صنعتی از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۳ (انست و آشنایدر، ۲۰۱۳).

پیوند عمیقی با ساختارهای اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جامعه دارد.

مهمتر از امنیت موضوع احساس امنیت است. احساس امنیت به همان اندازه مهم است که امنیت در آن جامعه مهم و ارزشمند است. حتی برخی از کارشناسان احساس امنیت در یک جامعه را مهم تر از وجود امنیت می‌دانند. مفاهیم امنیت و احساس امنیت بیش از آنکه یک واقعیت بیرونی باشد، ماهیتی ذهنی دارد. امنیت یا بطور عام امنیت اجتماعی را می‌توان به متغیرهای گوناگونی تقسیم نمود که عبارتند از امنیت اخلاقی، عاطفی، مالی، بهداشتی و جانی (صالحی مرام، رضایی، طلوعی اشلقی ۱۳۸۹).

امنیت تمامی جنبه‌های زندگی بشر را متأثر می‌سازد. برخی از پیامدها و کاربردهای امنیت (امنیت اجتماعی) در یک جامعه را می‌توان به شرح ذیل نام برد:

۱. طراحی شخصیت‌های سالم اجتماعی
۲. تقویت روح جمع‌گرایی و عام‌گرایی در جامعه
۳. افزایش سطح ارتباطات بین مردم ومیان مردم و ساختارهای رسمی
۴. توسعه سطح مشارکت و حضور موثر اجتماعی
۵. توسعه سطح نشاط اجتماعی و سیاسی
۶. تقویت مشروعیت حاکمیت سیاسی در جامعه به دلیل ارزیابی مثبت از کارآمدی آنان
۷. تقویت اجماع، وفاق، همبستگی ملی، نظم و ثبات سیاسی-اجتماعی
۸. رشد عقلانیت و کنش‌های عقلانی معطوف به عقل و قانون
۹. ارتقای شاخص‌های سلامت و مهارت به منظور بهداشت جسمی و روانی
۱۰. بالابردن عزت نفس جمعی
۱۱. دسترسی عادلانه به امکانات موجود جهت ایجاد آرامش و رفاه اجتماعی در جامعه (صالحی مرام، رضایی، طلوعی اشلقی ۱۳۸۹).

همانطور که مشاهده می‌شود امنیت جنبه‌های بسیار زیادی از زندگی بشر را در جامعه در برمی‌گیرد، که این جنبه‌ها برای یک زندگی سالم و با آرامش بسیار مهم می‌باشند. از طرفی همانطور که در بیان مسأله بیان شد، حجم و روند اقتصاد سیاه در جهان و بالاخص ایران هم درصد بسیار زیادی از حجم کل اقتصاد را دربرگرفته است و هم روندی صعودی دارد. که تجمیع اهمیت مقوله امنیت و احساس امنیت و حجم زیاد و صعودی اقتصاد سیاه این نگرانی را در رابطه با تأثیر اقتصاد سیاه بر

یکی از مسایل بسیار مهمی که توجه از پیش‌بیشتری را در حوزه اقتصاد سیاه می‌طلبد دقت به حجم و روند اقتصاد سیاه در ایران و سایر کشورهای جهان است. با نگاهی به حجم اقتصاد سیاه در کل حجم اقتصاد کشورها من جمله ایران می‌توان به این نکته دست یافت که نسبت قابل توجهی از اقتصاد کشورها به اقتصاد سیاه مربوط می‌شود؛ و خود این مسأله به میزان زیادی از درآمد دولت‌ها می‌کاهد. نکته‌ی مهم دیگر در این زمینه روند رو به رشد اقتصاد سیاه در جهان است. هرچند این روند رو به رشد در بعضی از کشورها ملایم بوده ولی در هر صورت نشان دهنده‌ی این مسأله است که حرکت اقتصاد جهانی به سمت اقتصاد زیر زمینی بوده و خطری جدی برای درآمد دولت‌ها به شمار می‌رود. پس بسیار واجب است تا مطالعات گسترده‌ای بر روی اقتصاد سیاه صورت گیرد تا بتوان با آرایه‌ی راهکارهایی مناسب نسبت به کاهش این حجم زیاد از اقتصاد کشور و حتی جهان مبادرت ورزید.

مهمترین دغدغه‌های ذهنی محقق را می‌توان اینگونه بیان نمود: احساس امنیت در شهر تهران و به طور اخص در منطقه ۵ به چه صورت می‌باشد؟ اقتصاد سیاه بر روی این احساس امنیت چه تأثیری خواهد داشت؟ بیشترین سطح ناامنی اقتصاد سیاه کدام موارد می‌باشد که نتیجه‌ی نامطلوبی را بر روی احساس امنیت شهروندان دارد؟

ضرورت و اهمیت تحقیق

انسان در زندگی خود باید پاسخگوی مجموعه‌ای از نیازها باشد. این نیازها، همانگونه که "آبراهام مازلو" می‌گوید حالتی کاملاً سلسله‌مراتبی دارند. یعنی پس از نیازهای اولیه و فیزیولوژیکی در قاعده‌ی نیازهای مازلو، به نیاز به امنیت میرسیم و تا زمانی که این نیاز برطرف نگردد نمی‌توان به نحو احسن به برطرف کردن سایر نیازهای این قاعده که به ترتیب شامل نیازهای اجتماعی، احترامی و خودشکوفایی می‌باشد، پرداخت.

توجه به امنیت که در آن اعضای جامعه‌ی بشری حریم خود را از هرگونه تعرض و تهدیدی مصون بدانند، خواسته‌ی دیرپای بشر است. در جامعه‌ی امروزی هر روز امکان مخدوش شدن حریم امنیت اشخاص به وسیله‌ی عوامل مختلف اجتماعی، سیاسی و اقتصادی وجود دارد. امنیت به مفهوم رهایی از ترس و خطر و احساس دوری از هرگونه تعهد، یکی از نیازهای اصلی و اساسی انسان‌ها از آغاز خلقت بوده است. امنیت به این معنا،

احساس امنیت در ذهن انسان ایجاد می‌کند که چه تأثیری را از خود به جا می‌گذارد.

۵. بررسی تأثیر اقتصاد سیاه بر میزان احساس امنیت بهداشتی در شهرها

اهداف تحقیق

هدف اصلی تحقیق:

بررسی تأثیر اقتصاد سیاه بر میزان احساس امنیت در شهرها

اهداف فرعی تحقیق:

۱. بررسی تأثیر اقتصاد سیاه بر میزان احساس امنیت اخلاقی در شهرها
۲. بررسی تأثیر اقتصاد سیاه بر میزان احساس امنیت عاطفی در شهرها
۳. بررسی تأثیر اقتصاد سیاه بر میزان احساس امنیت مالی در شهرها
۴. بررسی تأثیر اقتصاد سیاه بر میزان احساس امنیت جانی در شهرها

فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اصلی تحقیق: ربه نظر می‌رسد اقتصاد سیاه باعث مطلوبیت میزان احساس امنیت اخلاقی در شهرها می‌شود. فرضیه‌های فرعی تحقیق:

۱. به نظر می‌رسد اقتصاد سیاه باعث مطلوبیت میزان احساس امنیت اخلاقی در شهرها می‌شود.
۲. به نظر می‌رسد اقتصاد سیاه باعث مطلوبیت میزان احساس امنیت عاطفی در شهرها می‌شود.
۳. به نظر می‌رسد اقتصاد سیاه باعث مطلوبیت میزان احساس امنیت مالی در شهرها می‌شود.
۴. به نظر می‌رسد اقتصاد سیاه باعث مطلوبیت میزان احساس امنیت جانی در شهرها می‌شود.
۵. به نظر می‌رسد اقتصاد سیاه باعث مطلوبیت میزان احساس امنیت بهداشتی در شهرها می‌شود.

پیشینه پژوهش

جدول ۱- پیشینه پژوهش اقتصاد سیاه

پژوهش‌های داخلی	پژوهش‌های خارجی
در مطالعه‌ی دیگری، شکیبایی و رئیس پور به بررسی سری زمانی اقتصاد سیاه طی دوره‌ی زمانی ۱۳۵۰-۱۳۸۰ با رویکرد مدل علل چندگانه - شاخص چندگانه پویا پرداختند. متغیرهای پارامیتری، مصارف دولت، نرخ بیکاری، سهم خوداشتغالی از کل نیروی کار و شاخص غیرقانونی بودن، به عنوان علل اقتصاد سیاه و متغیرهای تولید ناخالص داخلی و تقدینگی در حال گردش خارج از بانکها، به عنوان شاخص‌های اقتصاد سیاه در نظر گرفته شده است. نتایج حاصل از این پژوهش، گسترش اقتصاد سیاه را تایید میکند.	در مطالعه‌ی ای، دل آنو و همکاران، به بررسی اقتصاد سیاه در سه کشور مدیترانه‌ای فرانسه، اسپانیا و یونان با رویکرد مدل یابی معادله ساختاری پرداختند. آنها با در نظر گرفتن متغیرهای پارامیتری، تعداد نیروی کار استخدامی دولت، نرخ بیکاری و خوداشتغالی به عنوان علل اقتصاد سیاه و متغیرهای تولید ناخالص داخلی، نرخ مشارکت نیروی کار و حجم پول در گردش خارج از بانکها به عنوان آثار اقتصاد سیاه، به بررسی اقتصاد سیاه کشورهای مذکور طی سالهای ۱۹۶۸-۲۰۰۴ پرداختند.
اسفیجانی (۲۰۰۸) در پژوهشی تأثیر آموزش به کمک شبکه‌های اطلاع‌رسانی بر انگیزه‌ی دانش‌آموزان دختر شهر تهران را بررسی کرده و به این نتیجه رسید که بین گروه آزمایش و کنترل در برخورداری از انگیزه برای یادگیری تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.	در مطالعه‌ی ای، فرزاتگان و بوهن، با در نظر گرفتن متغیرهای بار تعرفه گمرکی، باز بودن تجارت، فقدان فساد، نرخ بیکاری و نقش قوانین به عنوان علل قاچاق و متغیرهای مابه‌التفاوت نرخ ارز، درآمد مالیاتی و تولید ناخالص داخلی سرانه به عنوان آثار قاچاق، به برآورد حجم قاچاق ۵۵ کشور توسعه یافته و در حال توسعه طی دهه ۱۹۹۰ با رویکرد مدل یابی معادله ساختاری پرداختند.

جدول ۲- پیشینه پژوهش احساس امنیت

پژوهش‌های داخلی	پژوهش‌های خارجی
نوبدینا در سال ۱۳۸۷ تحقیقی با عنوان "تحلیل رابطه‌ی وضعیت رفاهی و امنیت اجتماعی" در شهر تهران انجام داده است. این پژوهش با تأکید بر متغیر وضعیت رفاهی، میزان برخورداری از امنیت را مورد بررسی قرار داده است. امنیت بهداشتی، شغلی، امنیت عاطفی و اخلاقی به عنوان ابعادی از امنیت اجتماعی برآورد و تفاوت این ابعاد به لحاظ وضعیت رفاهی افراد مورد بررسی قرار گرفته است. این پژوهش از نوع پیمایشی است که طی آن ۴۲۰ نفر از اعضای خانواده‌های ساکن در شمال و جنوب تهران مصاحبه شده‌اند. برای تحلیل داده‌ها از آزمون استفاده شده است. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که، بین امنیت اجتماعی و وضعیت رفاهی، رابطه مؤثر و معنا داری وجود دارد. همچنین سطح برخورداری از امنیت بهداشتی، شغلی، عاطفی و اخلاقی به نوبه‌ی خود تأثیر زیادی بر امنیت اجتماعی به عنوان شاخص ترکیبی از سطوح گوناگون امنیت را نشان می‌دهد.	پانزائیس در سال ۲۰۰۹، طی مطالعه‌ی ای به این نتیجه دست یافت که مردم فقیر بیشتر نگران قربانی شدن در برابر انواع جرم‌ها هستند و اسن امر نه تنها در مورد ناامنی‌های ناشی از جرم‌ها بلکه در مورد ناامنی‌های غیر جرمی مانند بیماری، ورشکستگی و... نیز صادق است.
	روس در سال ۲۰۰۸، طی مطالعه‌ی ای با "عنوان مهاجرت و اقتصاد بعد از حادثه‌ی ۱۱ سپتامبر" به بررسی این مسأله پرداخت که پس از حادثه‌ی ۱۱ سپتامبر نگرش مردم آمریکا تغییر کرد.

مبانی نظری

دیدگاه پارسونز

پارسونز جامعه را متشکل از اجزایی میدانست که اصطلاحاً پایگاه نقش‌ها میشود (ورسلی، ۱۳۷۸: ۷۳). پارسونز امنیت و احساس امنیت را شامل ابعاد امنیت مالی و اقتصادی، سیاسی، حقوقی قضایی و فرهنگی می‌داند. (نوبدینیا، ۱۳۸۲).

دیدگاه گیدنز

گیدنز خطر و امنیت دو روی یک سکه می‌دانست. همچنین گیدنز از امنیت وجودی به معنی ایمن بودن نام برده است. امنیت وجودی از نظر گیدنز؛ عبارت است از: ایمن بودن؛ یعنی در اختیار داشتن پاسخ‌هایی در سطح ناخودآگاه و خودآگاهی عملی برای بعضی پرسش‌های وجودی بنیادین که همه آدمیان، طی عمر خود به نحوی مطرح کرده‌اند (نوبدینیا، ۱۳۸۸: ۳۳).

دیدگاه باری بوزان

امنیت نظامی، سیاسی، اقتصادی، محیطی و اجتماعی را به عنوان ابعاد امنیت نام برده است. امنیت نظامی به اثرات متقابل توانایی‌های تهاجمی و دفاعی مسلحانه‌ی دولت‌ها و نیز برداشت آن‌ها از مقاصد یکدیگر مربوط است. امنیت سیاسی، ناظر بر ثبات سازمانی دولت‌ها، سیستم‌های حکومتی و ایدئولوژی‌هایی است که به آن‌ها مشروعیت می‌بخشد. امنیت اقتصادی، دسترسی به منابع مالی و بازارهای لازم برای حفظ سطوح قابل قبولی از

رفاه و قدرت دولت است. امنیت اجتماعی، به قابلیت حفظ الگوهای سنتی زبان، فرهنگ، مذهب و هویت ملی با شرایط قابل قبولی از تحول، مربوط میشود. امنیت زیست محیطی، ناظر است بر حفظ محیط جهانی به عنوان سیستم پشتیبانی ضروری که تمام حیات بشری بدان متکی است. این پنج بخش، جدا از یکدیگر عمل نمی‌کنند. هر یک از آن‌ها دارای کانون مهمی در درون مسئله‌ی امنیت و روشی برای تنظیم اولویت‌ها می‌باشند و از طریق ارتباط‌هایی قوی به یکدیگر متصل هستند (بوزان، ۱۳۹۱).

دیدگاه آل ویور

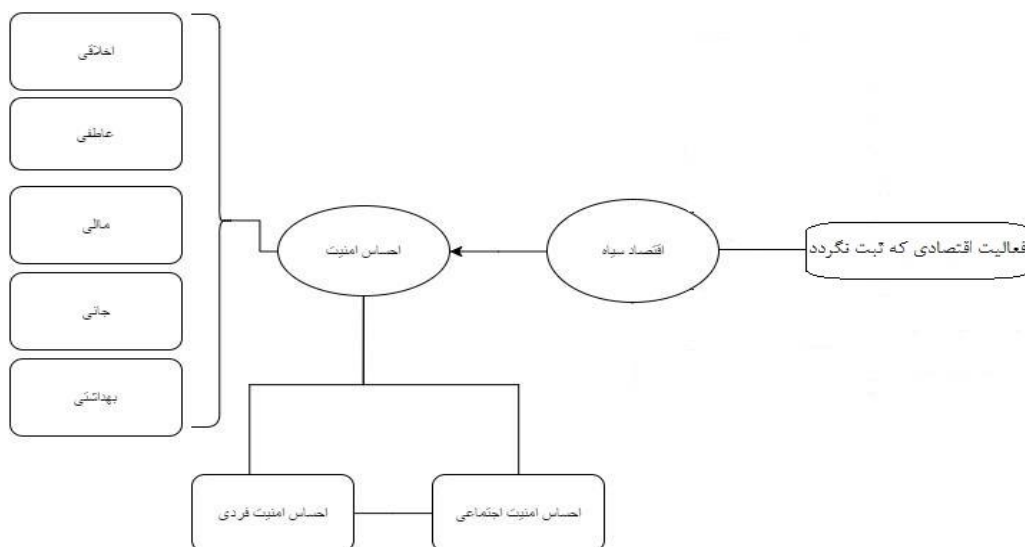
دیدگاه آل ویور بسیار شبیه دیدگاه بوزان بوده و وی نیز به هویت تأکید دارد (موتیمر، ۱۳۸۰).

تئوری چلبی

احساس امنیت شامل احساس امنیت اخلاقی، عاطفی، مالی، بهداشتی و جانی است (چلبی، ۱۳۷۵). همچنین چهارچوب نظری این تحقیق بر اساس این تئوری پایه گذاری شده است.

چهارچوب نظری تحقیق

چهارچوب نظری این تحقیق بر اساس تئوری چلبی پایه گذاری شده است. در شکل ذیل مدل مفهومی پژوهش نمایش داده شده است.

شکل ۲- مدل مفهومی تحقیق (منبع: ۱. رضایی و دیگران و ۲. دفتر بررسی‌های اقتصادی)

شکل ۳- معرفی شاخص‌های اقتصاد سیاه (دفتر بررسی‌های اقتصادی، ۱۳۸۲)

همانگونه که در مدل مفهومی یا چهارچوب نظری تحقیق مشاهده می‌شود، اقتصاد سیاه کلیه فعالیت‌های اقتصادی را شامل می‌شود که در جایی ثبت نگردد. این ثبت نگشتن این فعالیت‌ها عموماً به این دلیل است که یا این فعالیت‌ها غیرقانونی است (اگر ثبت شود مشمول مجازات قانونی قرار می‌گیرد) یا از لحاظ قانونی مشکلی ندارد اما به دلیل فرار کردن از مالیات تمایلی برای ثبت آن وجود ندارد.

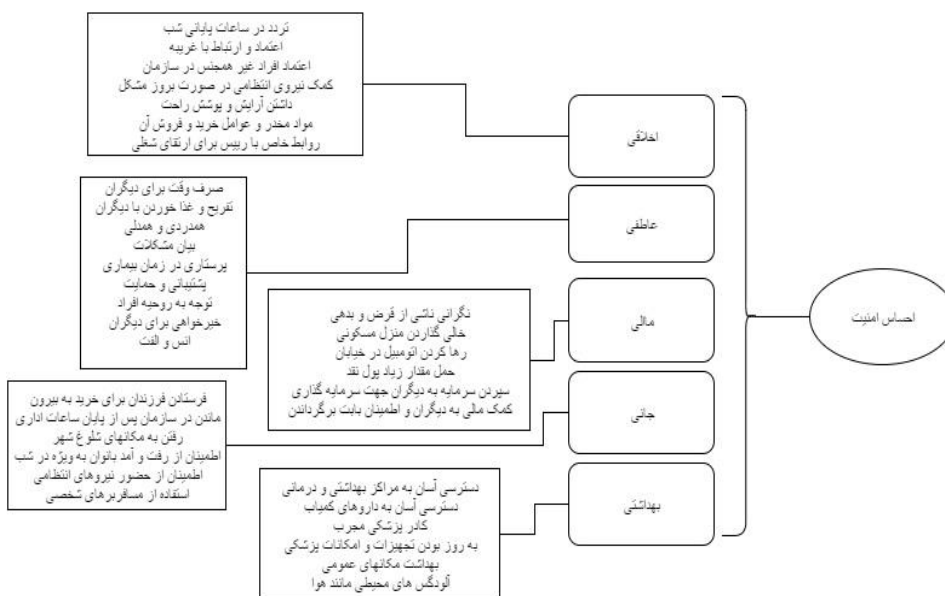
در این مدل اقتصاد سیاه به عنوان متغیر مستقل و احساس امنیت به عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شده است. احساس امنیت در این مدل به ۵ مولفه‌ی احساس امنیت اخلاقی، عاطفی، مالی، جانی و بهداشتی تقسیم شده است.

ما بر اساس این مدل اهداف، فرضیات و سوالات خود را پایه خواهیم نهاد. در شکل زیر کلیه‌ی شاخصه‌های احساس امنیت مشاهده می‌شود.

همانطور که در شکل ۴ مشاهده می‌نمایید شاخصه‌های احساس امنیت بر اساس تئوری چلبی مشاهده می‌گردد. ال به تریف هر کدام از این شاخصه‌ها می‌پردازیم:

امنیت اخلاقی: تضمین اصول و الگوهای اخلاقی در روابط و مناسبات افراد مانند اعتماد، صداقت، حسن نیت، سعه صدر، خیر خواهی و ... امنیت اخلاقی یا امنیت روانی یعنی فقدان ترس و نگرانی و حفظ حرمت (آبرو و حیثیت) شهروندان در جامعه (صالحی امیری و کاووسی، ۱۳۸۷).

امنیت عاطفی: یعنی اطمینان از اینکه دیگران ما را دوست دارند و نبود یا بودمان، برایشان اهمیت دارد. دردها و مصایب ما آنان را نیز دچار درد و غصه می‌نماید و مسایلی از این قبیل که در جهان احساس و عاطفه قرار می‌گیرد. (صالحی امیری و کاووسی، ۱۳۸۷).

شکل ۴- معرفی شاخصه‌های احساس امنیت (صالحی امیری و کاووسی، ۱۳۸۷).

می‌سجد. روایی پرسشنامه‌ی مورد استفاده در این پژوهش، توسط اساتید و متخصصان مربوط به دو حوزه‌ی احساس امنیت و اقتصاد سیاه مورد تأیید قرار گرفته است.

پایایی با این امر سروکار دارد که ابزار اندازه‌گیری در شرایط یکسان تا چه اندازه نتایج یکسانی به دست می‌دهد. ما در این پژوهش برای اینکه بتوانیم با اطمینان خاطر بیشتری پرسشنامه را مورد استفاده قرار دهیم، ابتدا یک نمونه‌ی ۳۰ عددی پرسشنامه را پر کردند و سپس پایایی پرسشنامه را برای داده‌های بدست آمده از این نمونه‌ی ۳۰ عددی به شرح ذیل از روش آلفای کرونباخ در نرم افزار SPSS محاسبه نمودیم:

جدول ۳- نتایج آزمون آلفای کرونباخ

متغیر	تعداد گویه	ضریب آلفای کرونباخ
امنیت اخلاقی	۵	۰.۸۲۵
امنیت عاطفی	۵	۰.۸۰۶
امنیت بهداشتی	۶	۰.۷۶۳
امنیت جانی	۱	۰.۸۲۱
امنیت مالی	۶	۰.۷۴۹

ضریب آلفای کرونباخ کل پرسشنامه نیز برابر ۰.۸۵۸، محاسبه گشته است و چون بالای ۰.۷ می‌باشد، نشاندهنده‌ی این مطلب است که پرسشنامه‌ی تحقیق از قابلیت اعتماد و یا به عبارتی دیگر از پایایی لازم برخوردار می‌باشد.

یافته‌ها

بررسی فرضیه‌ی اصلی تحقیق "به نظر می‌رسد اقتصاد سیاه باعث مطلوبیت احساس امنیت اجتماعی در شهرها می‌شود." فرض صفر (H0): اقتصاد سیاه باعث مطلوبیت احساس امنیت اجتماعی در شهرها می‌شود. فرض مقابل (H1): اقتصاد سیاه باعث مطلوبیت احساس امنیت اجتماعی در شهرها نمی‌شود.

امنیت مالی: امنیت در سطح خرد امنیت اشتغال و درآمد و در سطح کلان به امنیت در سرمایه‌گذاری در کشور اشتغال زایی است. امنیت مالی بر اساس برنامه‌ی توسعه‌ی سازمان ملل متحد در گزارش سال ۱۹۹۴ بدین صورت تعریف گردیده است که امنیت مالی یکی از مفاهیم امنیت انسانی است که هدف آن کسب درآمد با اطمینان بالا از طریق شبکه‌ی اقتصادی سالم است (محمد نسل، ۱۳۸۷: ۳۶۶).

امنیت جانی: امنیت جانی و حفظ جان انسان‌ها یکی از ابعاد مهم امنیت است که در قرآن کریم بدان توجه و عنایت فراوان شده است (منصوری، ۱۳۸۵: ۹).

امنیت بهداشتی: امنیت بهداشتی بر اساس برنامه‌ی توسعه‌ی سازمان ملل متحد در گزارش سال ۱۹۹۴ بدین صورت بیان شده است که یکی از مفاهیم امنیت انسانی که مفهوم آن تأمین و تضمین حداقلی از بهداشت در برابر بیماری‌ها و برخورداری از سبک زندگی سالم می‌باشد (محمد نسل، ۱۳۸۷: ۳۶۶).

همچنین قلمروی مکانی تحقیق، منطقه‌ی ۵ شهرداری تهران می‌باشد. قلمروی زمانی تحقیق تابستان سال ۱۳۹۵ می‌باشد. همچنین قلمروی پژوهشی تحقیق حاضر، تأثیر اقتصاد سیاه بر میزان احساس امنیت در شهرها می‌باشد.

روش تحقیق

این پژوهش با در نظر گرفتن اهمیت و جایگاه اقتصاد سیاه و تأثیر و جایگاه آن در میزان احساس امنیت با روش «توصیفی-تحلیلی» انجام شده است. در این پژوهش ابتدا براساس مطالعات کتابخانه‌ای متغیرها و شاخصها (گویه‌ها) استخراج گشته و پرسشنامه مربوطه طراحی گشته است. سپس با بکارگیری آزمون آماری t داده‌های جمع‌آوری شده بوسیله پرسشنامه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. قابل ذکر است کلیه محاسبات در نرم افزار تحلیل آماری spss نام گرفته اند.

نحوه سنجش روایی و پایایی ابزار پژوهش

مفهوم اعتبار (روایی) به این سوال پاسخ می‌دهد که ابزار اندازه‌گیری تا چه حد خصیصه مورد نظر را

جدول ۴- آزمون t برای فرضیه‌ی اصلی تحقیق

متغیر	تعداد	نمره‌ی معیار	میانگین	آماره‌ی t	درجه‌ی آزادی	سطح معنی داری	فاصله‌ی اطمینان ۹۵٪
احساس امنیت	۴۰۰	۳	۲۰.۱۸۱	-۷.۸۳۷	۶	۰	حد بالا
							حد پایین
							-۰.۶۷۵۳
							-۱.۲۸۸۵

جدول ۵- آزمون t برای فرضیه‌ی فرعی اول

متغیر	تعداد	نمره‌ی معیار	میانگین	آماره‌ی t	درجه‌ی آزادی	فاصله‌ی اطمینان ۹۵٪	
						حد بالا	حد پایین
احساس امنیت اخلاقی	۴۰۰	۳	۲,۱۴۲۹	-۳,۶۶۵	۶	۰,۰۱۱	-۱,۴۲۹۴

است و مطلوبیت را کاهش می‌دهد. و همینطور نمره‌ی بالاتر از ۳ نشان خواهد داد که اقتصاد سیاه باعث افزایش احساس امنیت اخلاقی در شهروندان گشته و در واقع اثر مثبتی بر روی احساس امنیت اخلاقی داشته است و مطلوبیت را افزایش می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌شود مقدار p-value یا همان سطح معنی داری برابر ۰,۰۱۱ بوده و از مقدار ۰,۰۵ کمتر می‌باشد. پس می‌توان با فاصله‌ی اطمینان ۹۵٪ می‌توان فرض H_0 را رد و فرض H_1 را پذیرفت. و همانطور که مشاهده می‌شود میانگین برابر با ۲,۱۴۲۹ می‌باشد و اختلاف معنی داری با ۳ که نمره‌ی معیار ما می‌باشد دارد. پس با این آزمون فرض به این نتیجه دست یافتیم که افزایش اقتصاد سیاه منجر به کاهش احساس امنیت اخلاقی در شهرها می‌شود.

بررسی فرضیه‌ی فرعی دوم

”به نظر می‌رسد اقتصاد سیاه باعث مطلوبیت احساس امنیت عاطفی در شهرها می‌شود.”

فرض صفر (H_0): اقتصاد سیاه باعث مطلوبیت احساس امنیت عاطفی در شهرها می‌شود.

فرض مقابل (H_1): اقتصاد سیاه باعث مطلوبیت احساس امنیت عاطفی در شهرها نمی‌شود.

در این آزمون t نیز نمره‌ی معیار را برابر ۳ در نظر می‌گیریم (چون نمرات پرسشنامه از ۱ تا ۵ مقدار دهی شده اند). با توجه به این نمره‌ی معیار برابر با ۳ مشخص می‌شود که نمره‌ی پایین تر از ۳، منجر به احساس امنیت پایین می‌شود و نشان می‌دهد که اقتصاد سیاه باعث کاهش احساس امنیت عاطفی شهروندان گشته است و مطلوبیت را کاهش می‌دهد. و همینطور نمره‌ی بالاتر از ۳ نشان خواهد داد که اقتصاد سیاه باعث افزایش احساس امنیت عاطفی در شهروندان گشته و در واقع اثر مثبتی بر روی احساس امنیت عاطفی داشته است و

در این آزمون t نمره‌ی معیار را برابر ۳ در نظر می‌گیریم (چون نمرات پرسشنامه از ۱ تا ۵ مقدار دهی شده اند). با توجه به این نمره‌ی معیار برابر با ۳ مشخص می‌شود که نمره‌ی پایین تر از ۳، منجر به احساس امنیت پایین می‌شود و نشان می‌دهد که اقتصاد سیاه باعث کاهش احساس امنیت شهروندان گشته است. و همینطور نمره‌ی بالاتر از ۳ نشان خواهد داد که اقتصاد سیاه باعث افزایش احساس امنیت در شهروندان گشته و در واقع اثر مثبتی بر روی احساس امنیت داشته است و مطلوبیت را افزایش می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌شود مقدار p-value یا همان سطح معنی داری مقداری برابر با ۰ داشته و از مقدار ۰,۰۵ کمتر می‌باشد. پس با فاصله‌ی اطمینان ۹۵٪ می‌توان فرض H_0 را رد و فرض H_1 را پذیرفت. و همانطور که مشاهده می‌شود میانگین برابر با ۲,۰۱۸۱ می‌باشد و اختلاف معنی داری با ۳ که نمره‌ی معیار ما می‌باشد دارد. پس با این آزمون فرض به این نتیجه دست یافتیم که افزایش اقتصاد سیاه منجر به کاهش احساس امنیت اجتماعی در شهرها می‌شود.

بررسی فرضیه‌ی فرعی اول

”به نظر می‌رسد اقتصاد سیاه باعث مطلوبیت احساس امنیت اخلاقی در شهرها می‌شود.”

فرض صفر (H_0): اقتصاد سیاه باعث مطلوبیت احساس امنیت اخلاقی در شهرها می‌شود.

فرض مقابل (H_1): اقتصاد سیاه باعث مطلوبیت احساس امنیت اخلاقی در شهرها نمی‌شود.

در این آزمون t نمره‌ی معیار را برابر ۳ در نظر می‌گیریم (چون نمرات پرسشنامه از ۱ تا ۵ مقدار دهی شده اند). با توجه به این نمره‌ی معیار برابر با ۳ مشخص می‌شود که نمره‌ی پایین تر از ۳، منجر به احساس امنیت پایین می‌شود و نشان می‌دهد که اقتصاد سیاه باعث کاهش احساس امنیت اخلاقی شهروندان گشته

جدول ۶- آزمون t برای فرضیه‌ی فرعی دوم

متغیر	تعداد	نمره‌ی معیار	میانگین	آماره‌ی t	درجه‌ی آزادی	فاصله‌ی اطمینان ۹۵٪	
						حد بالا	حد پایین
احساس امنیت عاطفی	۴۰۰	۳	۲,۴۰۰۰	-۳,۰۷۴	۶	۰,۰۲۲	-۱,۰۷۶۶

جدول ۷- آزمون t برای فرضیه‌ی فرعی سوم

متغیر	تعداد	نمره‌ی معیار	میانگین	آماره‌ی t	درجه‌ی آزادی	فاصله‌ی اطمینان ۹۵٪	
						حد بالا	حد پایین
احساس امنیت بهداشتی	۴۰۰	۳	۲,۴۰۴۸	-۴,۹۶۷	۶	۰,۰۰۳	-۰,۳۰۲۰ -۰,۸۸۸۵

میانگین برابر با ۲,۴۰۴۸ می‌باشد و اختلاف معنی داری با ۳ که نمره‌ی معیار ما می‌باشد دارد. پس با این آزمون فرض به این نتیجه دست یافتیم که افزایش اقتصاد سیاه منجر به کاهش احساس امنیت بهداشتی در شهرها می‌شود.

بررسی فرضیه‌ی فرعی چهارم

”به نظر می‌رسد اقتصاد سیاه باعث مطلوبیت احساس امنیت جانی در شهرها می‌شود.“

فرض صفر (H0): اقتصاد سیاه باعث مطلوبیت احساس امنیت جانی در شهرها می‌شود.

فرض مقابل (H1): اقتصاد سیاه باعث مطلوبیت احساس امنیت جانی در شهرها نمی‌شود.

در این آزمون t نیز نمره‌ی معیار را برابر ۳ در نظر می‌گیریم (چون نمرات پرسشنامه از ۱ تا ۵ مقدار دهی شده‌اند). با توجه به این نمره‌ی معیار برابر با ۳ مشخص می‌شود که نمره‌ی پایین تر از ۳، منجر به احساس امنیت پایین می‌شود و نشان می‌دهد که اقتصاد سیاه باعث کاهش احساس امنیت جانی شهروندان گشته است و مطلوبیت را کاهش می‌دهد. و همینطور نمره‌ی بالاتر از ۳ نشان خواهد داد که اقتصاد سیاه باعث افزایش احساس امنیت جانی در شهروندان گشته و در واقع اثر مثبتی بر روی احساس امنیت جانی داشته است و مطلوبیت را افزایش می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌شود مقدار p-value یا همان سطح معنی داری برابر ۰,۰۰۳ بوده و از مقدار ۰,۰۵ کمتر می‌باشد. پس می‌توان با فاصله‌ی اطمینان ۹۵٪ می‌توان فرض H0 را رد و فرض H1 را پذیرفت. و همانطور که مشاهده می‌شود میانگین برابر با ۱,۵۷۱۴ می‌باشد و اختلاف معنی داری با ۳ که نمره‌ی معیار ما می‌باشد دارد. پس با این آزمون فرض به این نتیجه دست یافتیم که افزایش اقتصاد سیاه منجر به کاهش احساس امنیت جانی در شهرها می‌شود.

مطلوبیت را افزایش می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌شود مقدار p-value یا همان سطح معنی داری برابر ۰,۰۲۲ بوده و از مقدار ۰,۰۵ کمتر می‌باشد. پس می‌توان با فاصله‌ی اطمینان ۹۵٪ می‌توان فرض H0 را رد و فرض H1 را پذیرفت. و همانطور که مشاهده می‌شود میانگین برابر با ۲,۴۰۰۰ می‌باشد و اختلاف معنی داری با ۳ که نمره‌ی معیار ما می‌باشد دارد. پس با این آزمون فرض به این نتیجه دست یافتیم که افزایش اقتصاد سیاه منجر به کاهش احساس امنیت عاطفی در شهرها می‌شود.

بررسی فرضیه‌ی فرعی سوم

”به نظر می‌رسد اقتصاد سیاه باعث مطلوبیت احساس امنیت بهداشتی در شهرها می‌شود.“

فرض صفر (H0): اقتصاد سیاه باعث مطلوبیت احساس امنیت بهداشتی در شهرها می‌شود.

فرض مقابل (H1): اقتصاد سیاه باعث مطلوبیت احساس امنیت بهداشتی در شهرها نمی‌شود.

در این آزمون t نیز نمره‌ی معیار را برابر ۳ در نظر می‌گیریم (چون نمرات پرسشنامه از ۱ تا ۵ مقدار دهی شده‌اند). با توجه به این نمره‌ی معیار برابر با ۳ مشخص می‌شود که نمره‌ی پایین تر از ۳، منجر به احساس امنیت پایین می‌شود و نشان می‌دهد که اقتصاد سیاه باعث کاهش احساس امنیت بهداشتی شهروندان گشته است و مطلوبیت را کاهش می‌دهد. و همینطور نمره‌ی بالاتر از ۳ نشان خواهد داد که اقتصاد سیاه باعث افزایش احساس امنیت بهداشتی در شهروندان گشته و در واقع اثر مثبتی بر روی احساس امنیت بهداشتی داشته است و مطلوبیت را افزایش می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌شود مقدار p-value یا همان سطح معنی داری برابر ۰,۰۰۳ بوده و از مقدار ۰,۰۵ کمتر می‌باشد. پس می‌توان با فاصله‌ی اطمینان ۹۵٪ می‌توان فرض H0 را رد و فرض H1 را پذیرفت. و همانطور که مشاهده می‌شود

جدول ۸- آزمون t برای فرضیه‌ی فرعی چهارم

متغیر	تعداد	نمره‌ی معیار	میانگین	آماره‌ی t	درجه‌ی آزادی	فاصله‌ی اطمینان ۹۵٪	
						حد بالا	حد پایین
احساس امنیت جانی	۴۰۰	۳	۱,۵۷۱۴	-۴,۸۰۴	۶	۰,۰۰۳	-۰,۷۰۰۹ -۲,۱۵۶۲

جدول ۹- آزمون t برای فرضیه‌ی فرعی پنجم

متغیر	تعداد	نمره‌ی معیار	میانگین	آماره‌ی t	درجه‌ی آزادی	سطح معنی داری	فاصله‌ی اطمینان ۹۵٪
							حد بالا / حد پایین
احساس امنیت مالی	۴۰۰	۳	۱۵۷۱۴	-۱۳،۱۹۸	۶	۰	-۱،۱۶۳۷ / -۱۶،۹۳۴

را به جهت کاهش حجم اقتصاد سیاه می‌توان بیان داشت:

۱. کاهش تعرفه‌ی واردات کالا هایی که بیشتر قاچاق می‌شوند. این کار باعث آن می‌شود تا کالاهایی که اکنون در صدر کالاهای مورد قاچاق به داخل کشور هستند، دیگر صرفه‌ی زیادی را برای قاچاقچیان نداشته باشد و در نتیجه از حجم قاچاق آن کالاها کاسته شود. کاهش قاچاق نیز کاهش حجم اقتصاد سیاه را به دنبال خواهد داشت.

۲. تغییرات مابه‌التفاوت ارز مرجع و بانکی با ارز آزاد، عاملی است که بوجود آورنده‌ی سودهای زیادی برای افرادی است که فعالیت‌های اقتصادی زیر زمینی انجام می‌دهند. پس شایسته است حتی المقدور نسبت به یکسان سازی نرخ ارز اقدام شود.

۳. مالیات را شاید بتوان به عنوان مهمترین عامل بوجود آورنده‌ی اقتصاد سیاه بیان داشت. متأسفانه سیستم مالیات در کشور هنوز به مرحله‌ی قابل قبولی دست نیافته است و تلاش مضاعف دست اندرکاران این حوزه را می‌طلبد. بالا بودن تعرفه‌های مالیاتی از یکسو منجر به فرار مالیاتی و رو آوردن فعالان اقتصادی به فعالیت‌های زیر زمینی است. و از سوی دیگر پایین بودن مالیات‌ها نیز ضررات خاص خود را به همراه دارد. پس باید در زمینه‌ی مالیات نه‌نگاهی افراطی و نه تفریطی داشته باشیم. بلکه بایستی یک حد قابل قبولی برای آن در نظر گرفته شود. همچنین اخذ مالیات بایستی به نحوی باشد که کلیه‌ی افراد و بنگاه‌ها در پرداخت آن همکاری نمایند.

۴. محدودیت‌های تجاری و مقرراتی دولت تا برداشته نشوند تمایل سرمایه‌گذاران و کارآفرینان برای انجام فعالیت‌های اقتصادی سالم افزایش پیدا نخواهد کرد و خود این عامل، باعث بوجود آمدن فعالیت‌های ناسالم اقتصادی خواهد بود. این محدودیت‌های تجاری اکثراً ناشی از سیستم بوروکراسی شدیدی است که در سازمان‌های کشور حاکم است. البته کاهش کاغذبازی‌ها و سطح بوروکراسی، پروسه‌ای زمان‌بر است و به مرور زمان بایستی از حجم آن کاسته شود.

بررسی فرضیه‌ی فرعی پنجم

”به نظر می‌رسد اقتصاد سیاه باعث مطلوبیت احساس امنیت مالی در شهرها می‌شود.“

فرض صفر (H0): اقتصاد سیاه باعث مطلوبیت احساس امنیت مالی در شهرها می‌شود.

فرض مقابل (H1): اقتصاد سیاه باعث مطلوبیت احساس امنیت مالی در شهرها نمی‌شود.

در این آزمون t نیز نمره‌ی معیار را برابر ۳ در نظر می‌گیریم (چون نمرات پرسشنامه از ۱ تا ۵ مقدار دهی شده‌اند). با توجه به این نمره‌ی معیار برابر با ۳ مشخص می‌شود که نمره‌ی پایین تر از ۳، منجر به احساس امنیت پایین می‌شود و نشان می‌دهد که اقتصاد سیاه باعث کاهش احساس امنیت مالی شهروندان گشته است و مطلوبیت را کاهش می‌دهد. و همینطور نمره‌ی بالاتر از ۳ نشان خواهد داد که اقتصاد سیاه باعث افزایش احساس امنیت مالی در شهروندان گشته و در واقع اثر مثبتی بر روی احساس امنیت مالی داشته است و مطلوبیت را افزایش می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌شود مقدار p-value یا همان سطح معنی داری برابر ۰ بوده و از مقدار ۰،۰۵ کمتر می‌باشد. پس می‌توان با فاصله‌ی اطمینان ۹۵٪ می‌توان فرض H0 را رد و فرض H1 را پذیرفت. و همانطور که مشاهده می‌شود میانگین برابر با ۱۵،۷۱۴ می‌باشد و اختلاف معنی داری با ۳ که نمره‌ی معیار ما می‌باشد دارد. پس با این آزمون فرض به این نتیجه دست یافتیم که افزایش اقتصاد سیاه منجر به کاهش احساس امنیت مالی در شهرها می‌شود.

نتیجه‌گیری

در رابطه با آزمون به انجام رسیده احساس امنیت اخلاقی، اقتصاد سیاه ترس و نگرانی را در شهروندان افزایش می‌دهد و همچنین آبرو و حیثیت آن‌ها را کاهش می‌دهد.

پس با توجه به موارد ذکر شده در پژوهش حاضر برای دستیابی به مطلوبیت در میزان احساس امنیت شهروندان تهران، بایستی سعی در کاهش میزان و حجم اقتصاد سیاه داشته باشیم. به این منظور پیشنهادات زیر

شکیبایی، علیرضا و رئیس‌پور، علی (۱۳۸۶) بررسی روند تحولات اقتصاد سایه در ایران رویکرد DYMIMIC؛ فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی، سال ششم، شماره سوم.

صالحی امیری سیدرضا، کاوسی اسماعیل (۱۳۸۷)، امنیت اجتماعی در ایران: فرهنگ و مدیریت سازمان‌های فرهنگی، فصلنامه راهبرد، سال بیستم، شماره ۵۹، مجمع تشخیص مصلحت نظام، پژوهشکده تحقیقات استراتژیک، ص ۴۹-۷۶.

صالحی مرام، محمد حسین، رضایی علی اکبر، طلوعی اشلقی عباس، (۱۳۸۹). طراحی مدل اندازه‌گیری احساس امنیت.

کلاهیچیان، محمود. ۱۳۸۴. راهکارهای تحقق امنیت اجتماعی، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، معاونت اجتماعی ناجا (شماره یک)، تهران: انتشارات گلپویه.

محمدنسل غلامرضا (۱۳۸۷)، امنیت انسانی، پلیس و پیشگیری از جرم، مجموعه مقالات همایش بین‌المللی امنیت انسانی در غرب آسیا، دانشگاه بیرجند، صص ۳۶۵-۳۸۹.

منصوری بهمن (۱۳۸۵)، امنیت و ابعاد آن در قرآن کریم با تأکید بر امن‌عبادی، جانی آراد زیستن خانوادگی اقتصادی و مکه نماد امن الهی، فصلنامه دانش انتظامی، سال هشتم، شماره ۲۹، صص ۹-۳۱. موتیمر دیوید (۱۳۸۰)، فراسوی استراتژی، اندیشه انتقادی و مطالعات امنیتی نوین، ترجمه‌ی محمود عسگری، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال چهارم.

نبوی سیدعبدالحسین، حسین زاده علی حسین، حسینی سیده‌هاجر. ۱۳۸۹. بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی موثر بر احساس امنیت اجتماعی، (جامعه‌شناسی کاربردی) مجله پژوهشی علوم انسانی دانشگاه اصفهان، دوره ۲۱، شماره ۴.

نوبدنیبا، منیره (۱۳۸۲)، امنیت اجتماعی روایتی جامع، گزارش پژوهشی شماره ۷-۴-۲، پژوهشکده مطالعات راهبردی.

نوبدنیبا، منیره (۱۳۸۸)، امنیت اجتماعی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی، ص ۳۳.

ورسلی، پیتر (۱۳۷۸)، نظم اجتماعی در نظریه‌های جامعه‌شناسی، ترجمه سعید معبدر، تهران: موسسه فرهنگی انتشاراتی تبیان، ص ۷۳.

Buehn, A., Farzanegan, M.R. (2008) Smuggling around the world: evidence from a structure equation modeling;

۵. بیکاری و توسعه نیافتگی مناطق مرزی هم‌باعث بوجود آمدن فعالیت‌های اقتصادی سیاه هم در همان مناطق مرزی شده و هم باعث مهاجرت سیل عظیمی از ساکنین آن مناطق به تهران و سایر شهرها و وارد کردن فشاری مضاعف بر اقتصاد شهرهای بزرگ کشور خواهد بود. راه حل این معضل تمرکز زدایی و آمایش سرزمین در سطح ملی و منطقه‌ای است.

۶. میزان تورم در کشورهایی که بالا می‌باشد اغلب منجر به سوداگری و سرمایه‌گذاری در زمینه‌هایی می‌شود که باعث تولید نشده و در واقع مالیاتی از آن فعالیت‌ها به نفع دولت دریافت نخواهد شد. و همچنین زمانی که مالیات دولت به حد قابل قبولی نرسد درآمد دولت کاهش می‌یابد و در نتیجه توانایی دولت در ایجاد شغل‌های جدید برای جوانان کاهش پیدا خواهد کرد.

۷. کیفیت نامناسب کالاهای داخلی عامل دیگری در جهت افزایش حجم اقتصاد سیاه و افزایش قاچاق کالاها به داخل مرزهای کشور است. در سال‌های اخیر ورود غیر قانونی بسیاری از کالاهای بادوام و غیر ضروری نه تنها بخشی از منابع ارزی کشور را از سرمایه‌گذاری در امور تولیدی خارج ساخته، بلکه با ایجاد نوسانات شدید در حوزه‌ی ارزی، فشار تورمی را تشدید کرده و به حیات اقتصادی خانوارهای کم‌درآمد و اقشار آسیب‌پذیر لطمه زده است. پس شایسته است که کیفیت کالاهای تولیدی مورد بازبینی دوباره قرار گرفته و نسبت به افزایش کیفیت آن‌ها اقدام شود.

۸. مهاجرت افسارگسیخته باعث تمرکز جمعیت و کاهش امکانات به ازای هر نفر می‌شود و در نتیجه عواقب خاص خود را من جمله افزایش حجم اقتصاد سیاه در بر خواهد داشت. برای رفع این معضل تمرکز زدایی جمعیت و فعالیت از روی شهرهای بزرگ بالاحص تهران بایستی در دستور کار قرار بگیرد.

منابع و مأخذ

باری بوزان (۱۳۹۱)، مردم، دولت‌ها و هراس، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.

چلبی، مسعود (۱۳۷۵). جامعه‌شناسی نظم: تشریح و تحلیل نظری نظم اجتماعی، مسعود چلبی، ناشر: نشر نی.

دفتر بررسی‌های اقتصادی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی. ۱۳۸۲. برآورد اقتصاد زیرزمینی و تحلیل علل شکل‌گیری آن در ایران با استفاده از الگوهای منطق فازی.

Dresden University of Technology,
working paper. Available at:
<http://www.unigraz.at/socialpolitik/papers/Farzanegan.pdf>.

Dell' Anno, R., & Schneider, F. (2003) The shadow economy of Italy and other OECD countries: What do we know?; Journal of finance and public choice, 21(2-3): 97-120.
Schneider, F & D. H. Enste. The shadow economy-An international survey. 2nd edition. Cambridge, UK: Cambridge university press, 2013.